

hik hasi

Hezkuntza eraldatzeko

5 € • 2024ko azaroa
292 znb

12-21

GATAI
egitasmoa

32-36

Bertsoa
ikastetxearen
erdigunean

38-43

Hezkuntza
Baliabide Irekiak

50-53

Proposamena:
Gabonak
eskola laikoan

54

Atzeko atletik

Susana Martinez

“Omnipotentziatik
inpotentziara
pauso bat dago,
eskolaz espero den
guztira ezin
baikara ailegatu

MARIMATRAKAK

GAU BELTZAK

BADON
HAMAHIRU

ANA JAKA • IOSU MITXELENA

Gau beltzak, Arimen egunean, nahiz neguko solstizioan, zein baino zein ilunagoak dira, beldurra eragiteko modukoak. Halere, Marimatrakak jakingo dute ikarari aurre egin eta irribarre batekin erantzuten.

hik hasi

Hezkuntza eraldatzeko

Argitaratzailea: XANGORIN KOOP. ELK. TXIKIA
Errekalde hiribidea, 59. Aguila eraikina, 1. solairua.
20018 DONOSTIA GIPUZKOA.

Tel: 943 37 14 08 ; www.hikhasi.eus;

Posta Elektronikoa: hikhasi@hikhasi.eus

Lege Gordailua: SS-1001/95. ISSN: 1135-4690.

Erredakzioa: Ainhoa Azpirotz, Ainara Gorostitzu,
Olatz Lasagabaster.

Erredakzio batzordea: Mikel Agirrezabala, Izarne Garmendia, Aritz Larreta, Josi Oiarbide, Eider Palmou, Leire Saez, Xabier Sarasua, Josu Txapartegi, Alazne Ugarte-txea eta Arantxa Urbe.

Aholkulariak: Ane Ablanedo, Nerea Agirre, Nerea Alzola, Nere Amenabar, Esti Amenabarro, Amaia Antero, Abel Ariznabarreta, Alex Barandiaran, Alvaro Beñaran, Begoña Bilbao, Mariam Bilbatua, Aines Dufau, Lore Erriondo, Gurutze Ezkurdia, Idoia Fernandez, Joxe Garmendia, Elena Herran, Alfredo Hoyuelos, Xabier Isasi, Olaia Jimenez, Juanjo Kintela, Irene Lopez-Gofi, Nerea Mendizabal, Maialen Oiartzun, Naiara Ozamiz, Karmele Perez Lizarralde, Karmele Perez Urraza, Iratxe Redondo, Matilde Sainz, Nora Salbotx eta Xabier Tapia.

Komunikazioa: Paula Estevez.

Administrazioa: Uxue Ugartemendia.

Azaleko argazkia: Hik Hasi.

Diseinua: Sorland.

Maketazioa: Hik Hasi.

Inprimategia: ANTZA S.A.L.

Hezkuntza Sailak onetsia (2024-10-15).

Kopurua: 3.400 ale.

Hik Hasiko edukiak baliatu eta zabaldu ditzakezu, gure egiletza aitortu eta soilik baldintza beretan eginez gero. Hik Hasik ez ditu bere gain hartzen bertan plaza-ratutako iritziak ezta bat etorri ere derrigorki haiekin.

Aurkibidea

“

Premiazkoa da ratioak jaiste eta irakasleei euren artean koordinatzeko, familiei arreta emateko, eskolak prestatzeko, lanak eta ariketak zuzentzeko eta ikasle guztiei behar bezalako jarraipena egiteko denbora gehiago ematea. Lan burokratikoa arindu behar da

Tere Maldonado

6 EDITORIALA
Ondoezen jabe

8 IRITZIA
Alizia Fernandez / Xabier Sarasua

10 HILEKO IRUDIA
Kalitatezko eskolaren alde

12 GAI NAGUSIA
GATAI egitasmoa

22 ELKARRIZKETA
Susana Martinez

32 ESPERIENTZIA
Bertsoa ikastetxearen
erdigunean

38 EKARPENA
Hezkuntza Baliabide Irekiak:
irakasteko eta ikasteko
prozesuen akuilu

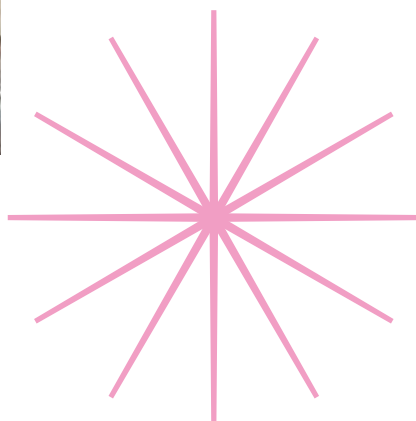

46 AHALDUNTZE ESKOLA
Arduraz jantzita

50 PROPOSAMENA
Gabonak eskola laikoan

54 ATZEKO ATETIK
Goizalde Sanchez

Ondoezen jabe

Editoriala

**Hik Hasiren Haur
Hezkuntzako
jardunaldietan
taldean eta
hezitzaileen arteko
harremanetan
jarriko dute arreta
Susana Martinez
eta Jordi Mateu
formatzaileek.
Taldea eta
harremanak
funtsezkoak
dira hezitzaileen
lanean, baina gutxi
problematizatu dira
gaur arte.**

Eskolan egunerokotasunean bizi ditugun hainbat kontraesanei ahotsa jarri die Susana Martinezek zenbaki honetako elkarrizketa nagusian: batetik, hezitzaile askorengan ikusten den ezintasunari, eta, bestetik, urteek, eta administrazioaren eta eskolaren erakundearen existentziek ekar dezaketen eszeptizismoari. Korridoreetan ikusten ditugu, akaso geure azalean bizi ditugu, ondoeza eragiten digute, baina zer egiten dugu min horiekin? Nori dagozkio?

Askok bizi ditzaketen minak eta kontraesanak marko makrotik begiratzera gonbidatzen gaitu Susana Martinez Eskurtze BHI-ko irakasleak, eta bera partaide duen ProCC (Prozesu Zuzentzaile Komunitarioen Metodologia) ekimenak. Ez baitira arazo indibidualak, oker partikularrak eta norbanakoaren erruak. Hezitzaileoi dena exijitzen zaigu, eta “dena” ezinezkoa da. “Omnipotentziatik inpotentziara pauso bat dago”, dio. Eta garrantzitsua da, beraz, nork bere eginkizunak eta ardurak ongi zehaztea eta onartzea, orduan izango da hezkuntza, izatekotan, benetan eraldatzailea. “Dena” ezinezkoa baita; “dena” ez baita ezer.

Taldea eta hezitzaileen arteko harremanak funtsezkoak dira hezkuntzan. Ongi kudeatu ezean, arazoak, gatazkak, ondoezak eta minak sortzen dituzte. Baina horra hor kontraesana, beste behin: oso funtsezkoak izanagatik, gutxitan izendatzen eta problematizatzen dira, gutxitan hausnartzen eta teorizatzen da, eta beraz, ezer gutxi egiten da formalki eta metodologikoki taldea eta hezitzaileen arteko harremanak zaintzeko. Azaroaren 15ean eta 16an izango dugu elkarrekin hausnartzeko eta ekiteko hitzordua **Hik Hasiren** udazkeneko Haur Hezkuntzako jardunaldietan.

Alizia Fernandez Huarte

Oiongo Ramiro de Maeztu eskolako irakaslea
eta */hik/*hasitarra

Euskahaldundu

Badira urte batzuk, Euskal Herriko beste eskola publikoetan bezalaxe, Arabar Errioxako eskola publikoan ere euskalduntzen hasi ginela. Niretzat, bi ezaugarri horiek bateratzea garaipen handi bat izan zen: eskola publikoan ere euskalduntzea erromantizismo puntu batekin ikusten nuen. Nik neuk ez nuen aukera hori izan, eta asko kosta zitzaidan handitan euskaraz egitea eta euskaldun berriaren konplexuak gainditzea. Horregatik, orain ohore handia da horren partaide bat izatea.

Baina zintzoak izango gara: egunerokoa ez da batere erraza. Salbuespenak salbuespen, gure familiak ez dira euskaldunak. Eta hori esanda, hizkuntza ez ezagutzetik harago noa, euskal kulturak dituen zirrikitu guztietaz hitz egiten ari naiz. Gure txikiek ez dituzte mendizaleak ikusi, ez dira lau teilaturen gainean egon, ez dituzte zortzi abizen euskaldun (bakar bat bera ere ez) eta ez dituzte kotxeko bidaietan Pirritx, Porrotx eta Marimototsen kantuak entzuten.

Eta hor gabilta gu, eskolak dituen ordu horiek zukutzen euskal mundu txiki bat eskaintzeko, haien kultura ere jasotzen dugun bitartean: Mari Domingiri eta Olentzerori harrera egiteko txapelen eta kaikuen orde,

euren txilaba politenak janzten dituzte; ta-loekin txistorraz gain, txokolatea eskaintzen dugu, otsailean oles oles lurra esnatzen saiatzen gara eta Laboaren txoriari alde egiten uzten diogu guk ere, baina batzuetan erritmo flamenkoarekin.

Onartu behar dugu kosta egiten zaigula, erreferentzia falta dugulako, baina ezin ote dira gure txikiak lehenengoak izan bide hau irekitzen?

Futbolarekin konparatuz, euskal kulturaren gure Williams anaiak izango ditugu noizbait, estereotipo eta markorik estutuenak apurtuko dituztenak eta besteen begiradetara hurbiltzeko gai garela demostratuko dutenak. Identitate osasuntsu bat ez delako beti berdina mantentzen dena, bestearekin identifikatzeko aukera ematen duena baizik.

Horregatik, gure bazter honetara etortzen bazara, mesedez, lehenengo hitza euskaraz egin, nahiz eta mugan egon edo gure azala ilunagoa izan. Onartu gure ahoskera, guk ere zure euskalkiak onartzen ditugun bezala, (kontuan hartu konplexuz beteta gaudela), errespetatu gure zailtasunak —baditugulako—, baina inoiz ez jaitsi espektatibak gurekin, eman aukera... euskahaldundu.

Xabier Sarasua

Irakleko irakaslea eta *hik/hasitarra*

Drogak

A diskide bati entzun diot droga ilegalak mesedegarri zitzaizkiola gaztetan; aldiz, orain hartu behar izaten dituen legezko drogek (botikek) kalte egiten diotela.

Mesede ala kalte, askok bilatzen dugu egunerokoan lasaigarriren bat (tabakoa...), erritmo biziari eusteko pizgarriren bat (kafea, edari energetikoak...), alaitzeko, ahazteko edo errazago sozializatzeko bixigarriren bat (alkohola) edota estresaren ondorioei aurre egiteko botikaren bat (ibuprofenoa, antsiolitikoak...).

Agian hobe genuke aztertu zerk eragiten digun desoreka, ondoeza edota etengabeko estresa, eta saiatu egoera kaltegarri hori aldatzen; edo, gutxienik, kausa hori orekatzen edo kaltea sendabidean jartzen, arima elikatzen duten jarduerak nahiz gorputza orekatzen dutenak bilatuz eta harreman aberasgarriak landuz.

Gure haurrak eta gaztetxoak ere berehala igarotzen dira euren plazeborako tiritatik gurasoen plazeborako *Daisy-ra*! Eta lehen urtean 31 dosi txerto ematen zaizkie (EAEn), gurasoen beldurak uxatzeko. Defentsak indartzeko balio duten betiko gaixoaldiak ere ekidin nahi ditugu, baina zer preziotan? Ba ote du zerikusirik gaur egun ugaritzen ari diren gaitzekin?

Bestalde, arretan edota portaeran zailtasunak dituzten neska-mutilei azkar asko errezetatzen zaizkie geuretzat nahiko ez genituzkeen pilulak. Baina, erremedioak alde batera utzita, zerk eragin ote dezake haurren artean nahasmenduak eta bestelako arazoak horrenbeste ugaritzea? Aldaketak ez dira kasualitatez gertatzen. Zenbat hilabeterekin banantzen ditugu gurasoen besoetatik? Zenbateraino aldendu ditugu naturatik eta errealitatetik, eta unibertso birtualetan murgilduarazi? Hori gutxi balitz bezala, a zer-nolako estresa sorrarazten diegun sarritan gurasook eta irakasleok: goizegi jaikiarazi, eserita eta geldu luze egonarazi, interesik pizten ez dieten zereginetan arretaz irautera behartu, asperduratik sormena pizteko behar duten denbora librea ebatsi...

Ume eta gaztetxo asko emozionalki gaizki dauden arren, konponbide onik ez dator drogen bidetik. Agian, hezitzaileok nahiz gurasook geure buruak emozionalki zaintzen hastea izan liteke lehenengo pausoa. Eta bigarrena, haurrengana edo gaztetxoengana errespetuz eta zaintzeko arduraz hurbiltzea.

Ondo zioen Nelson Mandelak: haurrak tratatzeko moduak definitzen du ondoen gizarte (edo zibilizazio) baten gizatasun maila.

Hileko irudia

Kalitatezko eskolaren alde

Kalitatezko hezkuntza publikoaren alde, ikasturteko bigarren greba eguna egin zuten Nafarroako irakasleek joan den urriaren 29an LAB, Steilas, ELA, CCOO, UGT, ANPE eta Afapna sindikatuek deituta. Goizez zein arratsaldez manifestazioak egin zituzten Iruñean eta sindikatuek deialdiaren arrakasta azpimarratu zuten.

Lau eskaera nagusi egin dizkiote sindikatuek Nafarroako Gobernuari: ikasgela bakoitzean gehienez egon daitezkeen ikasleen ratioa jaistea, irakasleen soldatak igotzea, lan gainkarga arintzea eta behin-behinekotasuna apalduta, lantaldeak egonkortzea. Nafarroako Gobernuak, berriz, bi proposamen nagusi egin dizkie sindikatuari: ratioak "era progresiboan" jaistea eta irakasleen lan burokratiko arintzea. Sindikatuen ustez, Hezkuntza Departamenduak bueltan egindako proposamena ez da aski, eta, beraz, negoziazioek aurrera jarraituko dute datozen asteetan.

Gai nagusia

Munduaz hausnartzeko aukera ematen duen lekua

Album ilustratuak haur txikiei soilik zuzendutako tresna izateari utzi eta literatura gaitasuna eta gai gatazkatsuak lantzeko baliabide gisa hartzea proposatzen du GATAI egitasmoak. Haurrak gizartearen parte direnez gero, ez da errealia burbuila batean hezte eta garrantzitsua da haiekin gai gatazkatsuei buruz ere hitz egitea. Ideia horretatik abiatuta ari dira lanean hainbat eskolatan.

» Ursula Luna eta Amaia Serrano-Mariezcurrana aurrean hainbat album ilustratu dituztela.

GATAI –Gai gatazkatsuak eta Album ilustratuak– izeneko proiektuaren sortzaile eta koordinatzaile dira Amaia Serrano-Mariezcurrana eta Ursula Luna EHuko irakasleak. Gipuzkoako Hezkuntza, Filosofia eta Antropologia fakultateko irakasleak eta ikertzaileak dira biak ere eta Lehen Hezkuntzako Graduan ematen dituzte eskolak: Hizkuntzaren eta Literaturaren Didaktika ikasgaia ematen du Serrano-Mariezcurrana eta Gizarte Zientzien Didaktika, berriz, Lunak. GATAI proiektua aurrera eramateko bidaide dituzte EHuko beste fakultate batzuetako hainbat irakasle ere, Gizarte Zien-

tzien Didaktikan, Hizkuntza eta Literaturaren Didaktikan eta Adimen Artifizialean adituak direnak.

2023-24 ikasturtean abiatu zuten egitasmoa, eta Lehen Hezkuntzako gradua burutzen ari diren ikasleek hartu dute parte proiektuan Gipuzkoako lau ikastetxerekin batera: Itsasondoko Urkipe ikastetxea, Tolosako Samaniego ikastetxea, Ordiziako Urdaneta ikastetxea eta Ordiziako Jakintza ikastola. Metodologia ezberdinak erabiltzen dituzte lau ikastetxe horietan eta ikasleen profila ere aldatu egiten da batetik bestera. Arrazoi horregatik auke-

ratu zituzten, hain zuzen ere, proiektu honek metodologia guztietan baitu lekua. Jakintzan Konfiantzaren Pedagogian oinarritzen dira eta Urdanetan Amara Berri sistema jarraitzen dute. Samaniegon, berriz, ikas-egoeretan oinarritutako hezkuntza metodologia bateratua sortzen ari dira eta Urkipe eskola, Eskola Txikia da. Ezaugarri desberdinak dituzte, beraz, guztiek.

Lehen Hezkuntzako 3. eta 6. maila bitarteko ikasleekin aritu dira, baina Itsasondoko Urkiperen kasuan, Eskola Txikia denez eta bertako ezaugarriek horretarako aukera ematen dutenez, 1. eta 2. mailako ikasleek ere proiektuan parte hartu dute.

Baina, zertan datza GATAI?

Lehen Hezkuntzako graduiko ikasleek gelan album ilustratu bat lantzen dute eta ondoren lau ikastetxe horietako batera doaz bertako ikasleekin batera albumaren irakurketa eta lanketa egitera. Album ilustratu horiek ez dira edozein album, ordea. Serrano-Mariezkurrenak eta Lunak zerrenda bat osatu dute gai gatazkatsuak lantzeko proposak diren hainbat libururekin eta lantzen dituzten ardatz nagusiak hiru dira: pentsamendu kritikoa, herritartasunerako hezkuntza eta heziketa literarioa. Gaiak, berriz, hiru bloke nagusitan banatu dituzte:

- Memoria historikoa eta gatazka politikoak.
- Generoa.
- Migrazioak eta giza eskubideak.

Eta lanketa hori egiteko album ilustratuak aukeratu dituzte. Haur Hezkuntzan soilik lantzeko balio dutenaren ideia alboratu nahi

izan dute, eleberri batek adina aukera eman baitezakete, emozioak sortzeko eta lantzeko, pentsatzeko, hausnartzeko... Interpretaziorako ateak zabalik uzten dituzte eta testu gutxiago dutenez, azkarrago irakurtzen dira, baina berrirakurketa eta berrikuspen bakoitzak, ilustrazioen bidez, ideia berrietara iristeko aukera ematen du. Hala dio Lunak: "Haur Hezkuntzatik Batxilergora doan bide horretan haurrek eta gaztetxoek literaturarekin duten harremana murrizten joaten da eta gai gatazkatsuekin, berriz, kontrakoa gertatzen da: Haur Hezkuntzan ez dira batere lantzen, Lehen Hez-

HHn eta LHn gai gatazkatsuak ez dira lantzen krudelegiak edota tabua direlako, baina haurrek halako gaiekin harremana izaten dute egunerokotasunean

Ursula Luna, EHUKo irakaslea

kuntzan gutxi, eta bat-batean Bigarren Hezkuntzan ikasleek pentsamendu kritikoa garatu behar dutela esaten dugu. Kontrako prozesua gertatzen da etapa batean zein bestean eta Lehen Hezkuntzak, erdibidean egonik, literatura eta gai gatazkatsuak elkartzeko aukera egokia eskaintzen duela ikusi genuen. Haur Hezkun-

tzan eta Lehen Hezkuntzan gai gatazkatsuak ez dira lantzen krudelegiak direlako edota tabua direlako, baina haurrek halako gaiekin harremana izaten dute egunerokotasunean eta ez ditugu zertan alde batera utzi". Izan ere, helduok pentsatzen duguna baino gehiago dakite haurrek gai gatazkatsuei buruz. Halako gaiak planteatzen zaizkienean, informazio asko izaten dute eta edozein gairi buruz naturaltasun handiz hitz egiten dute.

Serrano-Mariezkurrenak eta Lunak uste dute heziketa literarioa herritartasunerako hezkuntza eta pentsamendu kritikoa garatzeko ere balia daitekeela; munduan nobere posizioa

» Mexique. El nombre del barco albumaren detailea.

16

zein den jarrera kritikoz ulertzeko baliagarria dela. Eta album ilustratuak irakurzaletasuna bultzatzeko soilik ez, gaitasun literarioa lantzeko ere tresna egokiak direla ikusi dute Serrano-Mariezkurrenak eta Lunak. "Eskolan ez dira gai gatazkatsuak lantzen, Bigarren Hezkuntzan zertxobait bai, baina oso gutxi hala ere, eta gai gatazkatsuak lantzeak baditu onurak: gaia bera ezagutzea, pentsamendu kritikoa garatzea edota munduak dituen erronkei aurre egiten ikastea. Gizarte Zientzien lanketan, Lehen Hezkuntzan, historiaren eta geografia-
ren lanketa oso tradizionala egiten da, memorizazioan oinarritua, kritikotasunik sustatzen ez duena eta interpretaziorako zein argudiatzeko leku gutxi uzten duena. Beste modu batera lantzeko aukera badago eta baliabide literarioak oso egokiak dira horretarako", aipatu du Lunak. Serrano-Mariezkurrenak heziketa literarioari lekua ematearen garrantzia azpimarratu du: "Heziketa literarioa pentsamendu kritikoa garatuz eraiki behar dugu eta literatura munduaz eta nork bere identitateaz pentsatzeko beste baliabide bat izan dadila. Askotan entretenimendurako soilik izaten da, eta hori ongi dago, baina entretenimendu horren barnean, gu hunkitzeko, pentsarazteko eta munduaz hausnartzeko aukera ematen duen lekua izan dadila".

Album ilustratuetan testuaz gain, ilustrazioen irakurketa egin behar izaten da eta hori ez da erraza izaten Serrano-Mariezkurrenak adierazi duenez: "Gezurra dirudi, irudiaren gizartean bizi gara, baina ez gaude trebatuak ilustrazioak irakurtzeko; kolorearen sinbologia, adibidez. Eta beharrezkoa da alderdi horietan trebatzea, bestela albumaren interpretazioaren sakontasuna galdu egiten dugulako".

Saioak prestatzeko erronka

Unibertsitateko ikasleentzat erronka handia izan da proiektuan parte hartzea. "Hasieran pentsatzen dute album bakoitzak irakurketa bakarra duela eta elementu sinboliko batek, kolore batek edota hitz batek zenbateko polisemia izan dezakeen deskubritzen dutenean, segurtasun falta ere sentitzen dute", azaldu du Serrano-Mariezkurrenak.

Unibertsitateko ikasleek bi saio egin zituzten joan den ikasturtean aipatutako lau ikastetxeetan; biko edo hiruko taldeetan album ilustratu bat interpretatu behar izan zuten eta horretan oinarrituta, heziketa literarioan gaitzeko eta gai gatazkatsuen gaineko jarduera batzuk planteatzeko proposamena osatu behar izan zuten. Lehen saiorako prestaketetan, zerotik

hasi behar izan zuten, baina bigarrenerako, albumak taldeen artean trukatu zituztenez, aurreko taldeak egindako lana oinarri gisa hartu zuten eta ikaskideek izandako oztopoak edo hobetu beharreko alderdiak jada identifikatuak zituzten. Ikastetxe berean eta ikasle talde berarekin egin zuten lan bi saioetan. Lehen saioan ez zituzten artean ikasleak ezagutzen eta hori erronka handia izan da irakaslegaientzat.

Topatu zuten beste erronka nagusia honakoa izan zen: zer galdera egin albumari eta gaiari buruz eta nola egin galdera horiek ikasleei? Nola sortu eztabaida ikasleek gaiaren gainean hausnar dezaten eta zuzenak edota ustez zuzenak diren erantzunetara bideratu gabe? “Hemen ez da erantzun zuzenik”, dio Lunak. Erantzunak jaso eta horiek epaitu gabe aritzeak berebiziko garrantzia du. Saiioetan, epaiketarik gabeko espazioa sortzen da eta bakoitzak pentsatzen duena eta sentitzen duena askatasun osoz bota dezake, ez dago ez erantzun zuzenik, ezta jarraibide moralik ere. Hitz egin nahi ez duena, ez dute hitz egitera behartzen, baina, oro har, ikasleen partehartze maila oso handia izan da ikastetxeetan egindako bi saioetan.

Heziketa literarioa pentsamendu kritikoa garatuz eraiki behar dugu eta literatura izan dadila munduaz eta nork bere identitateaz pentsatzeko beste baliabide bat

Amaia Serrano-Mariezkurrena, EHUKo irakaslea

Helduon ikuspegitik haiek babesteko eta minik senti ez dezaten gauzak ezkututzen dizkiegu umeei, baina umeak ere gizartearen parte dira eta handik eta hemendik entzuten dituzten gaiei buruzko jakin-min izugarria izaten dute. Mamurik izan ez dezaten, gai horiek guztiak egoki lantzeak garrantzi handia duela azpimarratu dute Serrano-Mariezkurrenak eta Lunak.

Literaturaren Didaktikako eta Gizarte Zientzien Didaktikako hainbat ikerketek jasotakoaren arabera, ikastetxeetan heziketa literarioari eta gai gatazkatsuei buruzko informazio gutxi zutela ikusita eta hori abiapuntu gisa hartuta —nahiz eta irakasle batzuentzat gai ezagunak eta tresna gertukoak izan—, eskoletako irakasleekin hiru orduko formazioa egin zuten saioak martxan jarri aurretik. Irakasle guztiek argi zuten gai gatazkatsuak lantzearen garrantzia eta beharra, eta askok planteatzen zituzten gai horiek euren geletan, baina zailtasunak zituztela onartu zuten; gai gatazkatsuak nola landu, nondik hasi eta nola planteatu erronka bat da, baina irakasle batek baino gehiagok esan die Serrano-Mariezkurrenari eta Lunari saioen ondoren gelan gaiari tiraka jarraitu dutela, esperientzia oso aberasgarria izan dela eta albumek ikasleen artean harrera oso ona izan dutela.

Ikastetxeen eta unibertsitatearen artean zubiak eraikitzearen garrantzia azpimarratu dute bi irakasleek. Eta lan horretan jarraituko dute aurreko ere; GATAI egitasmoak jarraipena izango baitu 2024-25 ikasturtean. Informazio guztia eta egitasmoaren nondik norakoak biltzeko webgunea sortu dute: gatai.eus.

» Irati Orbegozo eta Oihane Martinez EHuko ikasleak Urkipe ikastetxeko saioan.

18

Partehartze handiko saioak

Irakaslegaientzat ez da erronka makala ezagutzen ez duten ikasle talde baten aurrean jartzea eta haiekin batera gai gatazkatsuak lantzea. Samaniegon eta Urkipen egindako saio bana jarraitzeko aukera izan du **Hik Hasik**. Ondoren, saio horiek gidatu dituzten irakaslegaien hitzak jaso ditu.

Samaniego ikastetxea, Tolosa

Lide Manzidor eta Janire Ortiz EHuko Lehen Hezkuntzako Gradu ikasleak *Soy solo mía* albuma lantzen aritu dira. Albumaren euskarazko

itzulpena egina zuten hura lantzen hasterako, erdarazko albumekin hala egiten baitute beti. Kasu honetan, generoaren eta tratu txarren gaia lantzeko aukera eman die lanak.

Hasierako urduritasuna gaindituta gustura aritu dira Manzidor eta Ortiz Samaniegoko ikasleekin egin duten saioan. Ikasleen partehartze handia nabarmendu dute biek ere.

Bikote harremanak, harreman toxikoak edota genero indarkeria lantzeko aukera eman die albumak. Manzisorrek azpimarratu duenez, ikasleek ezer gutxi zekiten harreman toxikoei buruz, baina Ortizek esan duen moduan, “bikote harremanetan zer gerta litekeen azaltzea eta umeei egoera horiei erantzuteko tresnak eskaintzea oso egokia dela uste dugu”.

Album ilustratuak ipuin hutsa baino gehiago direla ikasi duela dio Ortizek eta tabua diren gai horiek lantzeko oso erabilgarriak direla: “Gelan aniztasun handia zegoela ikusi genuen eta hasieran horrek izutu egin gintuen, baina gero ikusi dugu ikasleek naturaltasunez eta askatasun osoz hitz egiten dutela eta lasaitu egin gara”.

Etorkizunean, euren lanerako esperientzia baliagarria izango dela uste dute: “Album ilustratuak halako gai sakonak lantzeko tresna egokia direla ikusi dugu”, adierazi du Manzisorrek. Pentsamendu kritikoa bultzatzeko eta iritzi propioak eraikitzeak aukera paregabea ematen dutela uste du, berriz, Ortizek.

Urkiye ikastetxea, Itsasondo

Irati Orbegozo eta Oihane Martinez irakasleak *Lorerik gorriena* albuma landu dute. Beldurak gaintzeko eta nork bere bidea hartzeko gonbita egiten du albumak.

Martinezek eskolan normalean agertzen ez diren gaiak lantzeko aukera izan dutela dio: “Badira tabua diren eta eskolako liburuetan agertzen ez diren gai batzuk eta album ilustratuek horiek lantzeko aukera eman digute”. Ikasleak gogotsu ikusi dituztela dio Orbe-
gozok: “Motibazio handia erakutsi dute eta, uste dut, gaia beste modu batera ekarriz gero,

Album ilustratuek gaiak sakon lantzeko aukera ematen dute eta, umeei, gainera, helduok ikusten ez ditugun gauzak ikusten dituzte

Xabi Zabaleta, EHuko ikaslea

ez luketela modu horretan parte hartuko”. Ikasleen aldetik oso harrera ona izan dute eta biak harrituta gelditu dira Lehen Hezkuntzako 3. zikloan ere album ilustratuak tresna egokia direla ikusita.

Xabi Zabaleta eta Adrian San Roman irakasleak, berriz, *Mexique* liburua landu dute. 1937. urtean, errepublikarren seme-alabak hartuta, Bordelelik Mexikorako bidaia egin zuen itsasontziaren historia kontatzen du liburua.

Orbegozen eta Martinezen antzera sentitu dira Zabaleta eta San Roman ere. Zabaletak praktikak Urkipen egin zituen eta ikasleak alde aurretik ezagutzea abantaila handia izan dela dio, baina album ilustratuak haiekin lantzea esperientzia berria eta oso aberasgarria izan dela azaldu du: “Album ilustratuek gaiak sakon lantzeko aukera ematen dute eta, umeei, gainera, helduok ikusten ez ditugun gauzak ikusten dituzte”. Bestalde, ikasleak galdera asko egin dituztela eta interes handia erakutsi dutela nabarmendu du San Romanek: “Album ilustratuak gai polemikoei sarrera egiteko baliabide oso egokia direla uste dut. Ikasleak adi egoten dira eta gustuko izan dute”.

Lau ikastetxeetako irakasleei galdetu nahi izan diegu esperientzia zer nolakoa izan den eta galdera honi erantzun diote guztiek: Zer ekarri du GATAI egitasmoak zuen eskolara? Nolako ekarpena egin du? Proiektuak gai gatazkatsuen lanketa erraztu duela uste al duzu?

Irakasleen hitzak

• Samaniego ikastetxea, Tolosa

Miren Intxausti: “Geletan maiz ateratzen dira gai gatazkatsuak, baina ez dugu jakiten nola landu eta proiektu honek lanketa egiteko ate bat ireki digu. Album ilustratuak ikasle guztiekin konektatzen duen baliabidea dira; ilustrazioek asko laguntzen dute mezua ulertzeko orduan”.

• Urkipe Eskola Txikia, Itsasondo

Ane Auzmendi: “Album ilustratuak beste modu batera lantzeko dinamika ekarri digu. Gure eskolan beti saiatzen gara gai gatazkatsuak lantzen, eta album ilustratuek gai horietan sakontzeko aukera ematen dutela ikusi dugu”.

• Urdaneta ikastetxea, Ordizia

Nerea Escribano: “Albumek gai gatazkatsuei buruzko gogoeta egiteko bidea ireki dute. Ikasleekin irudien esanahi sinbolikoa lantzea izugarri interesgarria izan da eta ikasleen partehartzea bultzatu du. Erronka itzela izaten da ikasleekin konektatuko duten baliabideak aurkitzea eta album ilustratuak oso egokiak direla ikusi dugu”.

• Jakintza ikastola, Ordizia

Ainhoa Bosque: “Egitasmo honek ikastolara haize freskoa ekarri duela esango nuke. Lehen Hezkuntzako 3. zikloan askotan bestelako testuetara edo bestelako genero literarioetara jotzen dugu eta album ilustratuek adin mugarik ez dutela eta interpretazio guztiak baliozkoak direla ikusi dugu. Lantzen ditugun gai horietan sakontzeko aukera eman digute, ikasleen gehiengoak liburuekin enpatizatu du eta horrek lanketa erraztu du”.

»» Adrian San Roman eta Xabi Zabaleta EHuko ikasleak Urkipe ikastetxeko saioan.

Album ilustratuen zerrenda

Generoa: genero indarkeria, genero identitatea, indarkeria sinbolikoa....:

- Soy solo mía
- Soy una niña
- Urdaburutarrak
- Lorerik gorriena

Memoria historikoa eta totalitarismoak:

- Mexique. El nombre del barco
- La historia de Erika
- Gerrak ez du izenik
- Hemendik ez pasa

Migrazioa eta eskubide urraketak:

- Bidaia
- Al furgón

Hik Hasiren udazkeneko jardunaldietan ProCC egitasmoaren ikuspegia azalduko du Susana Martinez egitasmoko kideak eta Eskurtze BHI-ko irakasleak, hezitzaileok egunerokotasunean taldean lan egiteko ditugun oztopoak eta zailtasunak mahai gainean jarriko ditu eta horiek ikuspegi makrotik begiratu eta eraldatzen hasteko erremintak eskainiko ditu.

Susana Martinez

PROCC EGITASMOKO KIDEA
ETA ESKURTZE BHI-KO IRAKASLEA

“ Taldea eguneroko
keinu txikietan eraiki
behar da, sistematik
indibidualismorako
gonbidapenak
jasotzen baititugu
etengabe

Talde-lanaren kontraesanak eta zailtasunak izango dituzu hizpide Hik Hasiren jardunaldietan. Zergatik da hain garrantzitsua hezkuntzan taldeari buruz hitz egitea?

Hezitzaileon kasuan taldeka eta taldeekin egiten dugu lan. Beraz, hezkuntzan taldeaz hitz egin beharra dago. Normalki hezkuntzan taldeaz hitz egiten denean, taldeen dinamikei buruz gehiago hitz egiten dugu taldeaz baino, ez dugu hitz egiten zer den talde bat, zer gertatzen den taldeko rolerkin... Taldeekin dinamikak eta gauzak egiten ditugu, baina ez dugu hain ongi ulertzen taldearen izaera.

Taldeari buruz kontraesanak ikusten ditugu:

alde batetik, talde-lana oso ondo baloratua dago eta idealizatua dago gizartean, leku guztietan eta metodologia guztietan aipatzen da kooperatiboak eta kolaboratiboak izan behar dugula, eta guztiok ikusten dugu taldeak boterea daukala; "batasunak indarra egiten du" eta halako esaldiak esaten ditugu. Baina, beste alde batetik, gutxietsi egiten dugu talde-lana, eta askotan pentsatzen dugu hobe dela lan hori geure kasa egitea, inorekin koordinatu beharrik gabe, denbora hobeto aprobetxatzen dugula bakarrik arituta.

Eskolari —etapa guztietan— suposatzen zaio badakiela talde-lanean aritzen, ohikoa da edozein lanetarako ikasleak taldean jartzea,

eta hori txikitatik praktikatzen goaz. Eskolari balore hori leporatzen zaio eta baita, beraz, erakunde horretan lan egiten duen profesio-nalari ere, baina balore hori eraiki eta gorpuztu egin behar da. Ez ditugu suposatutzat eman behar taldea eta taldean lan egiteko gaitasuna.

Kontraesanak mahai gainean jarritz hasi behar dugu, beraz, taldeaz hausnartzen.

Taldea eta talde-lana eraiki egin behar dira. Ekintza kooperatiboa, komuna dena, eraiki egin behar da. Horretarako garrantzitsua da partaidetza eta protagonismoa kontuan izatea eta kontuan izateko, metodo bat behar da.

Idealizazioek arazoak sortzen dituzte. Eta bai, idealizazio horiek dakartzaten kontraesanak mahai gainean jarri behar ditugu. Haurtzarora bera ere oso idealizatua daukagu. Haurtzarora baloreetako hazi asko erein nahi dira: solidarioa, kooperatiboa, kolaboratiboa izatea, "partekatu zure jostailuak", "izan ona bestekin...". Gauza asko erein nahi ditugu eta gero, helduaroan gure ereduari eta gure egunerokotasunean askotan aurkitzen duguna da igual nire paraleloarekin ez dugula harreman ona edo errietan aritzen garela... Kontraesan hori

Kontraesanak mahai gainean jartzean kontuan izan behar dugu bizi garen formazio sozial hau, kapitalismoa, eta horrek gudan duen eragina aipatu behar dugu

agerian gelditzen da eskolan eta ondoezak sortzen ditu.

Zuk balore moduan aipatu duzu talde-lana eta ez metodologia moduan.

Metodologia balore batean oinarritzen da. Taldea pertsonaren eraikuntza subjektiboan kokatu behar dugu, hau da, pertsonak egin egiten gara, eraikuntza subjektiboak gara. Jaiotzen garenean talde batera iristen gara, berdin du guraso bakarreko taldea edo familia txikia, handia... Talde batera ailegatzen gara eta taldeetan egiten gara, harremanetan egiten baikara. Hainbat taldetako kide gara: lagunak, auzoa, klub bat, lanekoa, familiakoa... Talde horiek ez daude bakarrik, gizarte batean eta momentu sozio-historiko zehatz batean daude. Niri metodologiara joan baino lehen gustatzen zait taldea elementu makro batean kokatzea. Beraz, kontraesanak mahai gainean jartzean kontuan izan behar dugu bizi garen formazio sozial hau, eraikuntza sozial hau, kapitalismoa, eta horrek gudan duen eragina aipatu behar dugu.

Formazio sozial batek erakundeak antolatzen ditu gizaki zehatz bat sortzeko, kasu honetan kapitalismoak gizaki eredu bat behar du bere iraupena ziurtatzeko. Egitura soziala eta eraikuntza subjektiboa lotuta daude: eraikuntza honetatik gizaki hauek sortzen dira. Dialektikoa da eta kontuan izan behar dugu gizarte kapitalista batean helburua ez dela gizakion beharrak asetzea; lehen helburua dirua da, eta etekina ateratzea. Ondorioz, egunero ikusten dugu nola bikoizten diren langileen lan zamak, eskakizunak, ratioak... Gutxiegi aipatzen dugu *kapitalista* hitza eta ondoezak eta kontraesanak kokatzen hasteko beharrezkoa da ikuspegi makroa edukitzea.

Beraz, balore indibidualistak sustatzen dituen gizarte eredu batean kokatu behar ditugu taldean lan egiteko zailtasunak eta oztopoak?

Kooperatibismoa eskolan eta edozein enpresetan agertzen da, baina soilik paperetan. Gero, egunerokotasunean taldean lan egiteko zailtasunak aurkitzen ditugu. Ez dugu suposatutzat eman behar kolaborazioa eginda dagoenik, komuna dena militantzia bat da. Eguneroko keinu txikietan eraiki beharreko gauzak dira taldea eta talde-lana, sistematik, denbora guztian, indibidualismorako gonbidapenak jasotzen baititugu etengabe, eta hortik sortzen diren arazoetara.

Gizarte honek sortzen duen gizakia ez da kooperatzailea berez, *exitista* da. Marko horretatik interesatzen zaion gizakia indibidualista da, Bestea barne hartzeko eta kontuan hartzeko arazoak dituena, Bestea etsai moduan ulertzen duena, edo Bestearekin lehian sartzen dena eta sormenerako arazoak dituena. Hori da sistema kapitalistari ondo datorkion gizakia. Autonomian ere oso eskasa den gizakia interesatzen zaio. Autonomiak gurea eta Bestearena barne hartu behar ditu, Bestea behar dugu ni neu hazteko, eta soilik harremanetan hazten garela ulertu behar dugu eta bion artean gizartea eralda dezakegula; hori da ProCCren ikuspegia. Gizarte eredu honetan, ordea, autonomiaren kontzeptu murriztagoa erabiltzen da, eta soilik autonomia funtzionalari egiten dio erreferentzia, ea kapazak garen gure kasa gauzak egiteko...

Taldean aztertu behar
ditugu
egunerokotasunean
ditugun ondoezak eta
kontraesanak,
eraldaketa taldean
egingo baita, ez da
indibiduala izango

Taldean lan egiteko zailtasun horiek zergatik eragiten dute bereziki hezitzaileon lanean, diozun moduan indibiduo guztioi eragiten badigute?

Eskolan kontraesan asko ikusten dira. Hezitzaileok eredu izan behar garela suposatzen da, eta kontraesanetan gaude askotan. Erdi perfektua izatea eskatzen zaio hezitzaileari, balore guztiak ongi landuak izan behar dituela gero horiek ongi transmititzeko, pazientea, maitagarria, denetik jakin behar duena, beti eskuragarri, erdi perfektua izatea eskatzen zaio, omnipotentziaz betetzen da hezitzailea, hori esleitzen zaie eskolari eta irakasleari eta onartu egiten da; “hori espero dute nigandik”. Omnipotentziaz inpotentziara pauso bat dago, eskolaz eta irakasleaz espero den horretara guztira ezin baikara ailegatu. Gizarteko edozein arazo eskolaren erakundean landu behar da gaur egun: motor istripu asko baldin badaude gaia eskolara ekartzen da; drogak, eskolara; autoestimua, eskolara; edozein gauza, eskolara. Orduan, eskolan lan egiten duten profesional horiek zer dira *superman* eta *superwoman*? Omnipotentek izatea eskatzen zaie, kontraesanik gabeak, eta horrek korrika ibiltzera garamatza, modan dagoen azken programari erantzun nahian... eta zapore txarrarekin eta inpotente sentitzen gara hezitzaileok. Dena ez dagokit niri; mundua ez dut aldatuko, nire eremutik dagokidana aldatuko dut —kasu honetan eremu profesionaletik dagokidana—. Garrantzitsua da bakoitzaren zeregina argi edukitzea.

Egunerokotasunean beste zer ondoez edo kontraesan nabarmenduko zenuke hezitzaileongan?

Administratibotik eta erakundetik datozen jarraibide askok hezitzaileok eszeptizismora eramán gaitzakete, ez derrigorrez, baina eramán gaitzakete. Hezkuntzako etapa guztietan gertatzen da honako hau —eta harago, beste lan askotan ere bai—: lanean ilusio, gogo eta ekimen handiarekin hasten gara eta, urte

batzuk pasatuta, hezitzaileengan askotan ikusten da ilusioa galtzen dela eta eszeptizismoz betetzen garela. Ilusioa, konfiantza eta itxaropena galdu duen eta bere lanari zentzua aurkitzen ez dion hezitzaile bat umeen aurrean jartzea ez da egin dezakegun onena, ez pertsona horrengatik, ezta umeengatik ere. Guztien beharrak ase behar dira. Hori guztia ongi ikusteko eta ulertzeko, beharrezkoa da arazoa ondo planteatzea, arazoa ez baita indibiduala. Kontua ez da sandiak edo berendiak arazoak dituela eta hura lekuz aldatzea. Arazoen, sintomen eta adierazleen arazoak bilatu behar ditugu; arazoa ez badugu ondo planteatzen, erpinak galduko ditugu eta irtenbidea ez da ona izango. Egituraren garrantzia gogoan izan behar dugu, sistema *sartzen* baitaigu beti.

ProCC egitasmoa aipatu duzu. Azaldu dezakezu zer den?

Procesos Correctores Comunitarios (Prozesu Zuzentzaile Komunitarioak) da ProCC (*Procc.org*). *Corrector* hitza zentzu etimologikoan erabiltzen dugu, *que rige con*. Argentinan sortu zuen Mirtha Cucco Psikologian doktoreak eta tresna teoriko metodologiko bat da. Kuban eta Espainiako Estatuko hainbat tokitan gaude, Euskal Herrian egoteaz gain. Guk Usteko Osasuna eta Usteko Normaltasuna zalan-tzan jartzen ditugu. Guri egunerokotasuna aztertzea interesatzen zaigu, egunerokotasun horretan jendearen harremanak eta bizitza gertatzen direlako, eta ez beste leku batean. Orduan, egunerokotasuna aztertzean ikusten dugu ondoezak daudela, eta ondoez horiek ez daukate baliozko solaskiderik, hau da, ez diogu ondoez hori psikologoari edo medikuari eramaten, kexatzen gara, osasunean inpaktu bat daukate, baina ez doa inora.

Zer proposatzen du ProCCk?

Goazen egunerokotasuneko kontraesanak eta ondoezak aztertzeraz eta kontzientzia hartzeraz, eta goazen, ondoren, horiek eraldatzeraz. Guri eraldatzea interesatzen zaigu, bizitza

osasungarriago, solidarioago eta gizatiarrago bat nahi dugulako. Eta hori taldean egin behar da, taldean aztertu behar ditugu ondoez eta kontraesan horiek, eraldaketa taldean egingo baita, ez da indibiduala izango. Gure programa guztien helburuetako bat espazio hori sortzea da, elkarrekin hausnartzeko denbora eta espazioak sortzea.

Adibidez, presaka ibiltzearena. Guztioi falta zaigu denbora eta min egiten digu, adibidez, lagunekin gelditzeko denborarik ez edukitzeak, edo nahi duguna edo behar duguna egiteko denborarik ez edukitzeak, baina nori eramaten diogu min hori? Zer egiten dugu ondoez horrekin? "Bizitza horrelakoxea da, eta ez dago besterik", eta horretan gelditzen dira gure eguneroko ondoezak, aldatu ezin balira bezala. Beste adibide bat, Ustezko Normaltasun eta Ustezko Osasun horri loturikoa: sinetsita gaude guraso on bat izateko dena eman behar dugula, bizitza eman beharrean, bizitzarik gabe gelditzen gara; akabo zure bizitza gurasotasunean sartu zarelako. Kontraesana da, ezta?

Teoriaz gain, metodologia bat eskaintzen du ProCCk. Zer-nolako metodologia da?

Hasteko, metodo bat eduki behar dela proposatzen du, eta gero ProCCk berriazko metodo bat dauka. Metodo horren formazioa saio ugarietan ematen da, baina badaude hartu daitezkeen elementu batzuk eta **Hik Hasiren** jardunaldietan horiek aipatuko ditut. ProCCk proposatzen duen tresna bakoitzaren atzetik arrazonamendu bat daukagu eta arrazonamendu horren oinarrian taldearen ulkerera dago. Autoreak dauzkagu oinarrian. ProCC oso koherentea da bere baloreekin, ideologia-rekin, metodoekin, tresnekin eta helburuekin. Batzuetan ideologia bat baitaukagu eta gero gure egunerokoan kontrako gauzak egiten ditugu. ProCCn koherentziak garrantzi handia dauka eta pentsatzen badugu gizarte kapitalista aldatu behar dela ondoezak ekartzen di-

tuelako, gaur egun ez gaudelako oso osasuntsu; gelditu, denbora hartu eta hausnartu egin beharko dugu, eraldatzeko. Eta horretarako metodo bat dauka.

ProCCren metodoari loturiko zer tresna aipatuko dituzu jardunaldietan?

Diseinu oso bat da; metodoak, programak, helburuak, saioak, tresnak eta denborak antolatu behar dira. Taldeaz hausnartzeko tresna garrantzitsu bat, adibidez, espazioaren antolakuntza da. Bilerak egiten dugunean, biribilean jezartzeko eta elkarri begiratzeko aukera izatea garrantzitsua da. Espazioaren antolakuntzarekin giro bat lantzen da, taldea nola ulertzen dugun lantzen da eta partaidetza eta protagonismoa ere bai, hierarkia... hainbat balore daude horren atzean.

Enkoadraketa ere aipatuko dugu. Bilerak egiteko zenbait alderdi tekniko zaindu egin behar dira: bilerak horren helburua argitu behar da; ez da gauza bera informazioa emateko edo erabaki bat hartzeko batzea, edo zalan-tzak partekatze eta sozializatzeko biltzea. Helburua zentratzea garrantzitsua da. Baita bileraren iraupena aurrez zehaztea eta denborak zaintzea eta betetzea ere: "Elkarrekin egongo garen denbora hau honetarako izango da".

ProCC gorpilaz ere hitz egingo dugu. Biribilean jezarrita gaude eta hitzak zirkulatu egin behar du. Askotan bileretan rolak errepikatu egiten dira eta isilik dauden pertsonak beti daude isilik eta hitz egiten dutenak betikoak dira, eta rolak ez dira mugitzen. Hitza hartzea zaila izaten denez, gure partaidetza pasatzen uzten dugu. ProCC gorpila ordenean doa eta, beraz, badakigu noiz egokituko zaigun hitza hartzea. Bilerak baten hasieran espektatibak zein diren azaltzen dugu: "Nola zatozte bilerak honetara?"

Batzuetan bilerak zailak dira, adibidez, gatazka bat kudeatzeko biltzen garenean, baina garrantzitsua da hasierako hori guztia zain-

tzea eta landuko duguna eta horrek eragiten dituen emozioak eta sentimenduak mahai gainean jartzea. Ikaskuntzaren kontzepzio hori erabiltzen dugu, lantzen duguna eta lantzen dugunak sortzen dituen emozioak hartzen ditugu aintzat. Hau da, tematikoa eta dinamikoa dena.

Tresna sinpleak dira, baina indartsuak dira. Erreminta horien atzean baloreak daude: taldea eta partaidetzaren ulerkera bat daude. Partaidetza parte izatea eta parte sentitzea da, gu bat deklinatzea da. Zentroetan askotan zaila da taldearen barruan gure lekua eta gure funtzioa aurkitzea. Ez da erraza profesional batentzat bere erakundean potentzia daukan esparrua identifikatzea. Gure erremintek protagonismoa eta partaidetza bultzatu nahi dute.

Zer begirada proposatzen duzue?

Argitasuna behar dugu ondoez askoren atzean dauden azalpen sozialak ikusteko. Azalpen makro hori ezkutuan dago. Elementu makro horiek transmititzea badakit zaila dela, ezabatuta daudelako. Egunerokotasunean ditugun arazoak argazki handiago batean kokatu behar ditugu, arazoaren ildo edo erpin askok ihes egingo digute, bestela. Militantzia behar da, egunerokotasunean bizi garen gizartearen baloreak sartzen baitzaizkigu. Gelditzea beharrezkoa da; gelditzen ez bagara, ezin da ezer aldatu. Denbora hartu gabe ezin da ezer aldatu. Gelditu eta elkartu besteekin.

Kontraesan horiek mahai gainean jarri behar ditugu eta guk kontraesan horiek gauza sozial bezala ulertzen ditugu. Hau nik ezin dut etxean bakarrik aldatu, hau arazo sozial bat da, errua gainetik kendu behar dugu eta ondo ulertu behar dugu zer gertatzen den. Ez da erru indibiduala, bizimoduarekin dauka zerikusia. Gizarte honi zer interesatzen zaio? Gizaki autonomoa ala erraz engaina dezakeena? Horri buruz taldean hausnartu behar dugu.

Galdera laburrak

01.

Eskola garaiko oroitzapen on bat?

Nire ingeleseko irakaslea gogoratzen dut, oso pertsona alaia eta freskoa, gaztea, eta ingelesarekiko gogoia eta interesa kutsatu zizkidan.

02.

Eskola garaiko oroitzapen txar bat?

Irakasle batek emandako zaplazteko bat.

03.

Nolako eskola amesten duzu?

Zentzu kritikoa daukana. Aniztasuna onartzen duena, sortzailea eta ezagutza sortzen duena, zentzu kritikoa edukitzeko.

04.

Zuretzat garrantzitsua den balore bat?

Elkarlana, ondo sentiarazten gaitu.

05.

Hezkuntzari buruzko film bat edo liburu bat?

La escuela de la ignorancia (Jean-Claude Michéa), eskolak gizarte honetan duen rolaz ari da. Hori irakurtzen duzunean, pentsatzen duzu, zer egiten ari naiz eskolan?

Sozializazio goiztiarra Haur Hezkuntzan

Hezitzaileei
egunerokoan
laguntzeko
gakoak

0-3 urte bitarteko hezitzaileei egunerokoan sortzen zaizkien kezkei eta galderei erantzun nahi die **KalitatHez** taldeko kideek osatu duten eta Hik Hasik argitaratu duen 37. monografikoak. Haur txikiak gero eta lehenago eskolatzeak hezitzaileei erronka berriak ekarri dizkie eta geletan egunero suertatzen zaizkien egoerei aurre egiteko proposamen zehatzak egiten ditu liburuak.

➤ Monografiko berria

Esperientzia

Bertsoa ikastetxearen erdigunean

Lesakako Irain eskolak bertsoa erreminta didaktiko moduan erabiltzen du, eta eskolaren egunerokoan sartu du, Eneko Fernandezek ekimenez. Beste ikastetxe batzuek ere erabil ditzaketen materialak eta baliabideak sortu dituzte.

» Eneko Fernandez bertsolaria eta Irain eskolako irakaslea eta Nekane Lasaga Musikako irakaslea eta ikasketaburua.

Bertsoa ikusi egiten da Lesakako Irain eskolan. Atentzioa ematen du: bertsoak hormetan eskegita dituzte nonahi. Izan ere, bertsoa eskolaren erdigunean paratu dute. Eneko Fernandez bertsolari eta irakaslearen ekimenez hasi dira bertsoa erreminta didaktiko moduan erabiltzen, eta, haren ikasgelatik harago, eskola osoko proiektu bihurtu da.

“Duela 5 urte etorri nintzen honat, eta, garai horretan, metodologia aldatzen ari ziren eskolan; pedagogia berritzaileak sartzen ari ziren, eta proiektuekin lanean hasten, eta, Lesakako bertsolaritza ohiturak baliatuz, zuzendaritzak esku zabalik hartu zuen bertsoa erreminta didaktiko moduan baliatzeko asmoa”, azaldu du Fernandezek. Gai horren inguruko prestakuntza jaso zuten orduan klaustroko gainerako irakasleek ere.

Hainbat kezka zeuden abiapuntuan: “Nafarroako Bertsozale Elkartean hausnarketa egin zen; bertso irakasleak LHko 5. mailan iristen dira ikasgeletara, baina uharte batean bezala sentitzen dira, ikasleek oso urrun sumatzen dutelako bertsolaritza; pentsa, ez dute ezagutzen *Maritxu nora zoaz* kantua ere! Adin horretara iritsi aurretik eragiten hasi beharra zegoela ikusten zuten bertso irakasleek, eta horretan hasi ginen Irainen”. “Bertsoa askorentzat ezezaguna izateaz gain, ohartuta geunden kantua ere atzean utzi dugula, eskoletan ez dela lehen adina kantatzen, galtzen joan dela kantua-ren baliabidea: Imanol Urbietaren kantuak, errutinak ikasteko kantuak... Eta bertsolaritza erdigunean jarritz, kantua ere berreskuratu nahi izan dugu”, adierazi du Nekane Lasagak, Irain eskolako ikasketaburuak eta Musikako irakasleak.

Bertsoa eskolan sartu ahala, “onura aunitz” dituela ikusi dute irakasleek. “Gure ikasleek, dagoeneko, ez dute bertsoa zerbait puntuala bezala ikusten. Bertsoaren harira, bertzelako edukiak eta gaiak lantzen ditugu proiektuetan. Orain, haur txikiekin (Haur Hezkuntzatik hasita), errutinak bertsoaren bitartez sartzen saiatzen gara, eta, modu horretan, hainbat bertso doinu barneratzen dituzte txikitatik”, azaldu du Lasagak. Eskolako ekitaldietan ere, beti presente dago orain bertsoa.

Bertso ipuinak, eskolaren proiektua

Hainbat urrats egin dituzte bertsoa erdigunean jartzeko. Lehendabiziko lana Bertsozale Elkartearen *Bertsoikagela.eus* webgunean zegoen material didaktiko guztia deskargatzea eta zikloen arabera antolatzea izan zen. “*Bertsoikagela.eus* webgunean, material hagitz ona dago, baina

Bertso irakasleak LHko 5. mailan iristen dira ikasgeletara, baina uharte batean bezala sentitzen dira, ikasleek oso urrun sumatzen dutelako bertsolaritza; pentsa, ez dute ezagutzen *Maritxu nora zoaz* kantua ere!

Eneko Fernandez Maritxalar,
bertsolaria eta Irain eskolako irakaslea

bertso irakasleek erabiltzeko moduan dago antolatuta. Guk gida bat sortu dugu edozein irakaslek material hori erabilgarri izan dezan. Haur Hezkuntzan, adibidez, urtaroak, lanbideak edo familia landu nahi baldin badira, *Bertsoikagela.eus* guneko bertso ariketa bat proposatzen dugu. Material hori hagitz ona da, eta irakasleentzat antolatu dugu, *klik* bat eginez erabiltzeko”.

Hurrengo urratsa material propioa sortzea izan da: “Bertso ipuinak sortu ditugu, eta eskola guztia inplikatu da”, azaldu du Lasagak. Paperezko bertsioa eta digitala egiten dituzte, Fernandezek kontatu duenez: “Haur Hezkuntzakoek bi ipuin aukeratzen dituzte ikasturteko; ondoren, Lehen Hezkuntzako hirugarren ziklokoek bertso bihurtzen dituzte ipuin horiek, eta audioak grabatzen dituzte; ondoren, lehen ziklokoan, bertso horiek marrazki bihurtzen dituzte, eta, azkenik, 3. eta 4. mailakoek bideoa muntatzen dute”. 16 bertso ipuin sortu dituzte dagoeneko. “Eskola osoaren proiektu bihurtu da; sormena landu dugu, eta ilustrazioa, edizioa, grabazioa... Eta hainbat bertso doinu ikasi dituzte haurrek. Gainera, bertso ipuinak etxera eramanda, bertsoa eta euskara eraman ditugu familietara”, gehitu du Lasagak.

Bertso ipuinez gain, eskolako errutina guztiak, geletako arauak edo hainbat edukiri buruzko bertso sortak sortu dituzte ikasleekin. Horietako asko hormetan eskegita ikusten dira. “Paisaia linguistikoa, bertsoa sartu dugu, eta, orain, inori ez zaio arrotz bertsoa”, azaldu du Fernandezek.

Eskolatik atera den proiektua

Hirugarren urratsa bertsoa erreminta didaktiko moduan baliatzea izan da, eta eskolaz haragoko proiektu batean murgildu da Irain: Lesakako bertso ibilbidea atondu du. “Nafarroako Bertsozale Elkartek

» Eskolako errutinak eta irakasgai asko bertso bihurtu dituzte, eta eskolako paisaia ikusten dira.

udalekuak, negulekuak eta topaketak egiten ditu haur bertsolariekin. Lesakan egin den horretarako, Estitxu Arozena bertso irakasleak prestatua zeukan ibilbide bat 8-9 gune esanguratsuren inguruan, eta, ideia hori baliatuz, bertso ibilbidea osatu dugu". Hasieran, nahiko xumea zen helburua, eta, ondorenean, bolumen handia hartu du proiektuak. "Bertsolarien biografiak idatzi zituzten ikasleek, 1800. urtetik hasita gaur arteko 20 bertsolarienak. Leku esanguratsu horien deskribapenak idatzi zituzten 3. eta 4. mailetako ikasleek. Bertsolari bakoitzaren bertso sorta bat ere sartu dugu, eta bertso sorta bakoitzak bere doinua dauka. Grabatzeko, doinu horiek guztiak ikasi behar izan dituzte ikasleek... Lan ikaragarria izan da". Bederatzi gunetatik igarotzen den zazpi kilometroko ibilbidearekin *track*

bat prestatu dute. "Dimentsio handia hartu duen proiektu globala izan da, eta herrira atera du eskola; gainera, udalarekin eta bertso eskolarekin elkarlanean jarri gaitu", azaldu du ikasketaburuak.

Irakasleen beldurrak gainditzea

Zuzendaritzak eskuzabaltasunez eta begi onez hartu zuen Eneko Fernandezek ideia, eta klaustro osoaren oniritzia izan zuen egitasmoak hasieratik. "Baina irakasle askok, bertsolari ez garenok, beldurra diogu bertsoari. Bat-batekotasunarekin lotzen dugu bertsoa, eta ez dugu geure burua horretarako gai ikusten. Gero, ikusi dugu ez dela hori eskatzen zaiguna, bertsoa erreminta moduan erabiltzearen helburua ez baita ikasleak bat-batean bertsotan jartzea;

horren aitzinean gauza pila bat daudela ikusi dugu”, kontatu du Lasagak. Irakasleen beldurak gainditzeko, prestatzeaz gain, baliabideak eskura ematea izan da gakoa: “Irakaslea zaindu beharra daukagu. Ikasleak bertsoara ekartzeko, lehendabizi irakasleak erakarri behar ditugu, eta erakartzeko modu bat material asko eginda ematea izan da. Enekok material eta baliabide aunitz prestatu du, eta irakasleen eskura jarri du. Orain, bertsoarekiko konfiantza ikusten da irakasleen artean”.

Irain eskolan sortu duten materiala, hala nola errutinak, arauak, baliabideak nahiz bertso ipuinak, ikastetxe guztien eskura jartzeko asmoz sortu dituzte hasieratik Lesakan. “Material guztia esportagarria izan dadin sortu dugu”, azaldu du Fernandezek. *Bertsoikasgela.eus* webgunean eskegiko du materiala Bertsozale Elkarteak. “Emitzak ikusi ditugu, eta esportagarria da guztiz; funtzionatu egiten du honek —erantsi du Lasagak—. Ikusi dugu hagitz emitza politak ematen ari den proiektua dela; ikasleak hagitz gustura ikusten ditugu, eta gertu sentitzen dute bertsoa”.

**Irakasle askok,
bertsolari ez garenok,
beldurra diogu
bertsoari.**

**Bat-batekotasunarekin
lotzen dugu bertsoa, eta
ez dugu geure burua
horretarako gai
ikusten**

**Nekane Lasaga, Irain
eskolako ikasketaburua eta
Musikako irakaslea**

 ARGIA

Abentura erraldoia

Salba dezagun kalejira

Gorka Bereziartua eta Adur

Bidalketa gastuak 5€. Bidalketa doan
40€-tik gorako erosketetan.
Erosketak **BIZUM** bidez ordaindu daitezke

Ipuina
12€

azoka.argia.eus

Hezkuntza Baliabide Irekiak: irakasteko eta ikasteko prozesuen akuilu

Ekarpena

Egungo gizarte digitalean ikaragarri areagotu dira informazioa eta edukiak eskuratzeko erraztasuna eta askatasuna, eta Hezkuntza Baliabide Irekiak (HBI) esanguratsuak dira, ezagutza sortzeari eta partekatzeari dagokienez. Irati Suagak, Amaia Barasordak eta Esti Garcíak HBlen potentzialtasuna ikertu dute, Mondragon Unibertsitatean Derrigorrezko Bigarren Hezkuntzan irakasle gisa aritzeko gaitzen duen masterrean. Amaia Pavon irakasle eta ikertzaileak ondu du testu hau jatorrizko ikerketatik abiatutik.

Amaia Pavon Arrizabalaga

Mondragon Unibertsitateko irakaslea
eta ikertzailea

Eguno gizarte digitalean, ikaragarririk areagotu dira informazioa eta edukiak eskuratzeko erraztasuna eta askatasuna, eta Hezkuntza Baliabide Irekiak (HBI) esanguratsuak dira, ezagutza sortzeko eta partekatzearekin dagokienez. HBI kontzeptua Massachusetts Institute of Technology (MIT) erakundeak sortu zuen, 2001eko apirilean, eduki didaktikoak modu irekian argitaratzeko proiektu bat abiarazi zuenean, eta, funtsean, material digitalizatuak modu irekian eta doan partekatzeko ekimen bat da, mundu osoko hezitzaileek eta ikasleek irakaskuntzan, ikaskuntzan eta ikerketan erabil dezaten pentsatua. Edukiak partekatzeko, erabiltzeko, aldatzeko eta berriro partekatzeko ahalbidetzen dute HBLek.

Munduan erabiltzen diren baliabide hezigarri horiek gero eta zabaldutako daude libreki eskuratu daitezkeelako. Gainera, eduki horien tipologia hedatzen doa, poliki-poliki: mapak, testuliburuak, bideoak, multimedia aplikazioak, podcastak... Denetarik dago sarean. Baliabide horiek xede didaktiko batekin sortu diren arren, ez daude hertsiki testuinguru formalekin lotuta. HBlak, beraz, ez dira formalak edo informalak, bere horretan. Kontuan hartu behar dira testuingurua, hezkuntzaren aplikazioa eta ikaskuntza, zer proiektu duten zehazteko.

Ohiko baliabide digitalen aldean, Hezkuntza Baliabide Irekiek aukera ematen dute sarean dauden edukiak berrerrabiltzeko, egokitzeko, nahasteko eta kideen artean berriro zabaltzeko, eta, horregatik, HBlak aukera moduan ikusten dira hezkuntza berrikuntzako testuinguruetan irakasleen ahalduzkoa eskatzen duelako eta erreminta esanguratsuak direlako irakasteko eta ikasteko prozesuetan. Ikasleen parte-hartze aktiboa eskatzen dute, haien beharretara gehien egokitzen diren baliabideak aukeratzeko eta pentsamendu kritikoa eta sormena sustatzeko, besteak beste. Online dauden baliabideak ikasgelan erabiltzeko baliabideekin bateratzen badira, askotariko baliabideekin lan egiteko aukera ematen zaie ikasleei.

Irati Suagak, Amaia Barasordak eta Esti Garcíak HBlen potentzialtasuna ikertu dute, Mondragon Unibertsitatean Derrigorrezko Bigarren Hezkuntzan irakasle gisa aritzeko gaitzen duen masterrean. Teknologia eta baliabide digitalek eta, bereziki, HBLek hezkuntzan duten erabilera ikertu dute, Derrigorrezko Bigarren Hezkuntzako irakasleek HBlak ezaugarritzen dituzten, nola erabiltzen dituzten eta horiez zer pertzepzio duten aztertuz. Bigarren Hezkuntzako institutuaren, sisteman egitura gabe egon da orain arte HBlen erabilera,

» Esti García, Amaia Barasorda eta Irati Suaga dira ikerketaren egileak.

40 irakasleek euren borondatez erabakitzen baitute baliabide horiek irakaskuntzan sartu ala ez. Normalean, banakako erabakiak izaten dira, lankidetzarik gabekoak; hau da, irakasleak bere kabuz bilatzen eta erabiltzen dituen tresna horiek. Egoera hori aintzat hartuta, ikerlanaren bigarren helburua HBlak erabiltzeko proposamena egitea izan da, DBHn irakasteko eta ikasteko prozesuetan integratzeko. Hain zuzen ere, *Ikusgela* proiektuan oinarrituta erabiltzeko proposamena egin dute. Helburu didaktikoak dituzten bideoak eskaintzen dituen plataforma bat da *Ikusgela*, euskarazko jakintza librea hedatzea helburu duena.

***Ikusgela*, euskarazko bideo pedagogiko libreak eskaintzen dituen proiektua**

Ikusgela proiektua hainbat eragileren arteko elkarlanaren emaitza da. EWKE (Euskal Wikilarien Kultura Elkartea) da proiektuaren bultzatzaile nagusia, Hiru Damatxo ekoiztetxea bidelagun duela, eta Eusko Jaurlaritzako Kultura eta Hizkuntza Politika Sailak babesten du ekimena. Ikus-entzunezko hezigarriak eta dibulgaziokoak ekoizten dituzte, DBHn eta Lanbide Heziketan lantzen diren gaiak oinarri hartuta.

Proiektuaren jatorrian, dilema bat dago: ikasleek, ikasgelan euskaraz ikasten dituzten kontzeptuetan sakontzeko, erdarazko edukietara jotzen dute. Egoera horretaz jabetuta, euskarazko dibulgazio bideoak ekoizteari ekin zioten, 2019. urtean.

Ikasleak eta irakasleak dira plataforma horren xede taldea euskarazko eduki digital libreak elikatzeke orduan, nahiz eta ez duten hezkuntza esparrura mugatu nahi erabilera.

Orain arteko ekoizpena kontuan hartuta, filosofia, ekonomia, euskal literatura, ingurumena eta erronka digitalak dituzte hizketagai bideoetan, eta, webgunean argitaratzeaz gain, YouTube, Instagramen eta TikTok zabaltzen dituzte, besteak beste. Zortziko txikian izeneko atal bat ere badute, eta interes orokorreko gaiak laburrean azaltzen dira atal horretan.

Bideoak erraz aurkitu ahal izatea da helburua, ikasleek gertu dauzkaten aplikazioak erabilia, bai eta haien arreta eta motibazioa piztea eta batez ere euskaraz sortutako eta zabaldutako bideo pedagogikoak hezkuntza sisteman hedatzea ere. Gazteen iniziatiba eta jakin-mina pizteko asmoa ere badauka, beren egunerokoan bideo pedagogiko horiek kontsumi ditzaten eta euskal hezkuntza komunitateko eragileen artean baliabide horien erabilera heda dadin.

Ikerlanak erakutsi diguna

Ikerlanaren abiapuntuan, bazeuden susmo edo hipotesi batzuk, eta baieztatu egin dira: ezjakintasun handia dago irakasleen artean teknologia digitalen, HBl-en eta, zehazkiago, *Ikusgelaren* gainean. Hezkuntzako profesionalek lanerako ohikoak diren aplikazioak ezagutzen eta erabiltzen dituzten arren, hezkuntzara bideratuta daudenak ez dituzte horrenbeste ezagutzen, eta Hezkuntza Baliabide Irekien kontzeptua ezezaguna da haienetzat, nahiz eta zenbait kasutan erabiltzen dituzten, kontziente ez badira ere.

Irakasleen artean, oso desberdina da jakintza eta erabilera maila, eta hainbat baldintzatzaile daude. Batetik, irakasle gazteenek

gaitasun handiagoa erakutsi dute, eta, beraz, baliabide digitalen erabilerarekiko pertzepzio positiboagoa dute. Baina hori baino esanguratsuagoa da irakasleak bere egunerokoan egiten duen erabilera, bai eremu profesionalean, eta baita pertsonalean ere. Irakasle gazteenek erakutsi dute ezagutzarik eta motibaziorik handiena baliabide digitalak ikasgelan erabiltzeko orduan. Irakasleek eurek ere aitortzen dute norberaren baitan daudela baliabide horien aplikazioa, inplikazioa eta konpromisoa. Horrekin lotuta, irakasle bakoitzaren baitan dago konpetentzia digitalaren lanketa, eta ebaluazioaren atal bat izango da, irakasleak horrela erabakitzen badu; bestela, ez.

Desberdintasunak desberdintasun, irakasle denak ados daude: ezin da bizi digitalizazioari bizkarra emanda, eta uste dute, gainera, irakasteko eta ikasteko prozesuetan, baliabide digitalen testuinguru esanguratsuak garatzen laguntzen dutela. Hala ere, baliabide digital horiek benetan eraginkorrak izan daitezen, ezinbestekoa da helburu zehatz batekin aplikatzea eta proiektu konkretu batean txertatzea, betiere metodologia aktiboak sustatuz. Irakasle askok, ordea, teknologian oinarritutako baliabideak ezagutzeko eta erabiltzeko ezintasuna denbora faltari egotzi diote, teknologiak eskatzen duen prestakuntza eta ezagutza maila altua kontuan hartuta.

Baliabide digitalen eskaintzen dituzten aukeren gainean kontzientziazio handia dagoela ikusi arren, ondorioztatu da irakasleen arteko lankidetzara sustatu beharko litzatekeela jakintza partekatzeke orduan, haien arteko komunikazioa urria baita. Irakasleek jakintzak eta esperientziak partekatu behar dituzte elkarren artean, elkarlanean arituz eta sinergiak sortuz, baliabide horien erabilera optimoa lortzeko. Horrek irakasleen arteko sinergien potentzialtasunean sakontzea

Ikusgela helburu ugari lortzeko potentziala daukan HBLa da, egileen ustez

eskatzeko du, eta lankidetzaren eta etengabeko prestakuntza bultzatzea.

HBlen eta Ikusgelaren erabilera sustatzeko zenbait proposamen

Baliabide digital horiek benetan eraginkorrak izan daitezken, ezinbestekoa da helburu zehatz batekin aplikatzea eta proiektu konkretu batean txertatzea, betiere metodologia aktiboak sustatuz

Hezkuntza Baliabide Irekiak erreminta baliotsuak izan daitezke curriculumaren plangintzan integratzeko; unitate didaktikoak eta irakaskuntza sekuentziak diseinatzeko orduan kontuan hartzen badira potentzial handia dute haiek hobetzeko eta aberasteko. Tresna digital horiek ikaskuntza prozesuaren erdigunean jartzeak eskatzen duen iraultza jabetuta, ohiko baliabideen osagarri modura ikusten dira, eta askotarikoak dira hor zabal-tzen diren aukerak. HBLak baliabide osagarri gisa hartzen direnean eta hezkuntzako beste material eta baliabide batzuekin batera hautatzen eta erabiltzen direnean, ikasleen ikaskuntza jarduerak eta esperientziak aberastu egiten dira. Baliabide horien artean, aurkezpen interaktiboak, bideoak, simula-zioak, jolas hezigarriak eta ariketa praktikoak daude, besteak beste.

Ikusgelaren erabilera sustatzeko, hainbat

proposamen egin dituzte masterreko ikasleek beren ikerlanean, erabaki estrategikoe-tatik hasi eta erabilera zehatzak deskribatze-raino. Erabilera estrategikoen artean, irakasle taldean “baliabide digitalen taldea” eratzea gomendatzen dute, irakasleek baliabide digitaletan dituzten beharrak identifikatzeko eta, horren arabera, erabakiak hartzen joateko, bai eta jakintza sustatzeko dauden prestakuntza beharrak eta erabilera aukerak esperimentatzeko ere. Baliabide digitalen barruan, HBlen erabileraren alde apustu egitea gomendatzen dute, irakasle taldeari autonomoagoa izaten lagunduko bailioke horrek, aplikazioak nork bere neurriera erabil ditzan eta edukiak sortzeko, berregiteko eta partekatzeko modua izan dezan. Amaitzeko, ikusten dute konpromisoa hartu behar dela baliabide digitalen erabilera proiektu bati lotuta ebaluatzeko, betiere landu beharreko edukiak baliabide digitalen bidez jorratzeko konpromisoa hartuta eta teknopedagogian oinarrituta.

Ikusgelaren erabilerari dagokionez,

hainbat helburu lortzeko potentzial handia duen HBla da, besteak beste, ikerketa sustatzeko informazio iturri eta baliabide aberatsa delako, edukiak eta kanalak adinarekin bat datozelako eta informazioa modu autonomoan arakatzea susta dezakeelako. Gainera, ikaskuntza pertsonalizatzeko baliagarria da; izan ere, bakoitzak bere beharren arabera eta ezagun dituen kanaletan araka dezake ohiko ikasmaterialen osagarria den edukia. Halaber, *Ikusgelaren* edukiak erabilgarriak dira, era birtualean talde lana sustatzeko, eta egokiak dira diziplinartekotasuna sustatzeko, jakintza arloak askotarikoak baitira eta edukiak formatu desberdinetan sortuta baitaude.

Ikusgelako edukiak euskaraz daude, eta libreak dira eta horixe da indargune garrantzitsuena. Kalitatezko euskarazko edukiak helarazten dituen plataforma bat denez, baliabide interesgarria da irakasle eta ikasleentzat, eta irakasteko eta ikasteko prozesuak aberasteko aukera ematen du.

“

Didaktikaren iraultza euskaratik etorri da.

Pilare Baraiazarra

Bada esaldi bat
pentsamendu bakoitzarentzat...

Badakizu?

Egin zaitez Jakinkide

Urtebetez doan
Paperean edo digitalean
etxean jasoko duzu.

JAKIN dabilen
pentsamendua

Arbizuko Kattuka eskolara bisita

Ekarpena

Euskal Herriko hainbat ikastetxe ezagutzeko bisita pedagogikoak antolatu ditu **Hik Hasik**. Arbizuko Kattuka eskolan egin dugu lehen geldialdia.

Ikasturte honetan Euskal Herriko zazpi ikastetxetara bisita pedagogikoak egingo dira **Hik Hasiren** eskutik, bertako proiektu pedagogikoak ezagutzeko. Urrian izan da lehen bisita Arbizuko Kattuka haur eskolara. Euskal Herriko hainbat txokotatik gerturatu ziren hezitzaileak urriaren 19an Arbizura; haur eskoletan ari direnak batzuk, Haur Hezkuntzako ikasketak egiten ari direnak beste batzuk eta unibertsitateko irakasle direnak besteak. Eider Garde hezitzaile eta zuzendaria haur eskolaren proiektu pedagogikoaz solastu zitzaizen, espazioak erakutsi zizkien eta bisitariei galderak erantzun eta zalantzak argitu zizkien.

» Hurrengo bisitak:

• **Arberoa ikastola**

Donamartiri, Nafarroa Beherea

Komunikazio Ez Bortitza

Noiz: azaroak 23

• **Arizmendi ikastola**

Arrasate, Gipuzkoa

DBHren etengabeko eraldaketa

Noiz: urtarrilak 18

• **Aranbizkarra ikas-komunitatea**

Gasteiz, Araba

Aniztasunari erantzuten

Noiz: otsailak 8

• **Herrikide ikastetxea**

Tolosa, Gipuzkoa

Emozioak eta gatatzak

Noiz: martxoak 22

• **Arnegi-Luzaideko herri eskola elkartua**

Nafarroa Beherea-Nafarroa Garaia

Euskararen, frantsesaren eta

gaztelaniaren lanketa

Noiz: apirilak 12

• **Azkue Lekeitioko Natura ikastola**

Lekeitio, Bizkaia

Zaintza: haurren, irakasleen eta

familien zaintza

Noiz: maiatzak 17

Ahalduntze eskola

Arduraz jantzita

46

Nola ekoizten da janzten dugun hori? Zer baldintzatan egiten dute lan guk arropa merkeak eros ditzagun lanaldi amaiezinak izatera behartutako langileek? Zabaltu dezagun armairua, eta itxi dezagun esplotazioaren atea.

Ainhoa Bilbao Arkotxa
SETEM Hego Haizea erakundeko teknikaria

SETEMek sarea osatu du Arropa Garbia Kanpainarako, garapenerako GKEen, sindikatuen eta kontsumitzaileen elkarteekin. Munduko 200 langile antolakunderekin baino gehiagorekin aritzen dira lankidetzan, eta jantzigintzako langileen

lan baldintzak hobetzea dute helburu nagusi. Ekoizpena murriztea izango litzateke irtenbidea.

Gero eta arropa gehiago kontsumitzen dugu, eta *fast fashion* edo moda azkarrari buruz hitz egiten dugu. Azken urteetan, nabarmen egin du gora kontsumo horrek, ezta?

Moda azkarrari buruz hitz egin izan dugu, baina, azken urteetan, ultra azkarra izaten ari da; horrek esan nahi du ahalik eta arropa gehien ahalik eta azkarren eta ahalik eta merkeen ekoizten ari dela. Hori dela eta, azken hamabost urteotan ekoizpena bikoiztu egin da, eta ekoizten denaren erdia erabili edo saldu gabe botatzen da, gainera.

Ahalik eta merkeen ekoitzi nahi dute arropa marka handiek. Zer ondorio du horrek giza eta lan baldintzei dagokienez?

Giza eta lan eskubideak sistematikoki urratzen dira. Enpresek ekoizpen guztia deslokalizatzen dute, eta horniketa katea oso luzea da, baina, batez ere, iluna da; enpresa handiek ez dute informaziorik ematen, eta ez dute inolako ardurarik hartzen. Langileen soldatak bizitza duina izateko beharko luketenak baino % 45 baxuagoak dira, batez beste. Bestetik, lanaldiak amaigabeak dira. *Shein* markako langileek, adibidez, piezako egiten dute lan, eta egiten duten pieza bakoitzeko kobratzen dute. Soldata duina izateko, gutxienez 75 orduz egin behar dute lan astero, atsedenerako egunik gabe. *Shein* da arropa ultra azkarraren adierazlerik argiena.

Eta sektoreko langileen osasuna arriskuan izaten da askotan.

Bai; erortzeko eta erretzeko arriskuan dauden eraikinak, argitasun eta aireztapen desegokia dutenak, toxiko arriskutsuen aurrean babes neurririk gabekoak... izaten dira. Indarkeria fisikoa, indarkeria psikologikoa, genero indarkeria edota sexu jazarpena ere ohikoak izaten

dira. Langile gehienak emakume gazteak eta txiroak dira, prekaritatea handia da, azpikontraten azpikontratak izaten dira, eta langileak egun batetik bestera kaleratzen dituzte, kalte ordainik ordaindu gabe. Ez dute protestarako eskubiderik, eta sindikatzen diren langileak jazarri edo kaleratu egiten dituzte.

Ingurumenari dagokionez ere kalteak handiak izan ohi dira.

Sektoreak berotegi efektuko gas kopuru handiak isurtzen ditu; munduko igorpen guztien % 10. *Inditex* enpresak, esaterako, hegazkinez garraiatzen du arropa, eta enpresa horren emisioek % 37 egin zuten gora 2023an. Marketin berdeak eta zuriketa berdeak indar handia dute, eta enpresek ingurumenaren alde egiten omen dituzten ekintzak iragartzeko kanpaina indartsuak abiatzen dituzte, baina ez dira egia. Bestetik, baliabide urrien kontsumoa handia da; galtza bakero batzuk ekoizteko, adibidez, 7.000 litro ur baino gehiago behar dira. Eta jantzigintzan erabiltzen diren produktu toxikoek kalte handiak eragiten dituzte herrialde ekoizleen ingurumenean zein bezeroen osasunean.

Arropa merkearen kasuan, oso garbi dago zer baldintzatan ekoizten den, baina arropa garestiagoa ere herrialde eta baldintza horietan ekoizten da maiz.

Gehienak baldintza horietan aritzen dira, eta ez dugu enpresa handi bat bera ere topatu bere hornikuntza katearen informazioa ematen duenik. Baina badira informazioa ematen duten enpresak edo diseinatzaile txikiak, eta hori bilatu beharko genuke.

Arropa erostea karga politiko handia duen ekintza da, azken batean.

Bai. Kontsumoa politikoa da, edo politikoa izan daiteke, eta horren bidez mundua eralda edo eraiki dezakegu.

 ropalimpia.org web orrialdean topatuko duzue kanpainari buruzko informazio gehiago.

Arropa erostean kontuan hartu beharrekoak

Arropa erosi aurretik:

- Begiratu armairuan zer arropa dugun, zaindu, bizitza luzatu eta konpondu.
- Egin trukeak lagunekin.
- Galdetu geure buruari ea benetan behar ote dugun arropa berririk.

Arropa erostean:

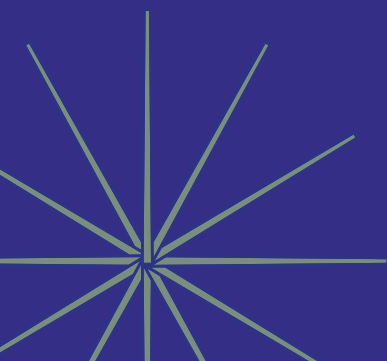
- Materialak: hobe hari naturalez egindako arropak plastikoz egindakoak baino.
- Gertutasuna: hobe gertu ekoitzi dena urrunekoa baino.
- Denda txikietan: hobe herriko edo auzoko denda txikian erositakoa kate handietan erositakoa baino.
- Hobe bigarren eskukoa berria baino.

hik hasi

Hezkuntza
eraldatzeko

**Izan zaitez
HikHasitarra!**

www.hikhasi.eus

Gabonak eskola laikoan

50

Proposamena

Eguberrietako ospakizunak. Ikastetxe askok problematizatu dute, dagoeneko, Eguberrietako ospakizunekin zer egin eskolan, baina beste askok abesti eta paisaia erlijiosoekin jarraitzen dute. **HUHEZIKo Amelia Barquinek** tradizioak eguneratzeko gomendioa egiten du.

Badatoz Eguberriak —ala “neguko oporrak” esan beharko genuke?— eta ikastetxeetan denetarik ikusiko dugu: batzuk betiko abestiak abesten, “Gora Jainkoa zer zabalean...”, beste batzuk kutsu erlijioso txikiagoa duten abestiak soilik kantatzen... Hainbat ikastetxetan aspaldi egin dituzte galderak: gure hezigunearen izaera laikoa aintzat harturik, zer abesti kantatu behar ditugu umeei? Zer nolako paisaia irudikatu behar dugu? Zer errelato kontatu behar dugu? Beste ikastetxe batzuk azken urteetan ari dira laikotasunaren ardatza jorratzen... Eguberriak datozen honetan, kulturartekotasunean aditua den HUHEZIKo irakasle eta ikerlari Amelia Barquini galdetu diogu zer egin dezakegun Eguberrien ospakizunekin ikastetxeetan, kontuan izanik gure eskola gehienek izaera laikoa, kulturartekotasuna zainduz, baina era berean gure kultura eta tradizioa aintzat harturik. Hausnarketa eta esku-hartze estadio desberdinetan dagoen gaia da hori, Barquinen arabera: “*Continuum* batean jokaera guztiak aurki ditzakegu gure ikastetxeetan. Batzuk ez dira mugitu eta dena duela 20 urte bezala egiten jarraitzen dute, baina beste batzuk hausnartzen eta aldaketak egiten ari dira”.

Eguberriak ikastetxean nola ospatu behar ditugun problematizatzeko hasi behar dugula dio Barquinek —orain arte egin ez badugu—: “Dilema batzuk dauzkagu. Egoki ikusten dut konturatzea orain arte egin ditugun gauzak noraino dauden lotuta erlijioarekin. Erlijioa normalki ‘besteak kontua’ dela iruditzen zaigu, eta kasu askotan deitoragarria eta primitiboa iruditzen zaigu, baina gai horiek aztertzen hasten garenean konturatzen gara noraino daukagun erlijioa gure ohituretan naturalizatua”. Hasteko berez, oporren egitura eta datak ere erlijioak markatzen dizkigu gure lurraldearen hegoaldean: “Begira zer egin duten frantsesek —eta Iparraldean—: haiek tartean behin aste bat opor hartzen dute. Guri —Hegoaldean—, aldiz, elizak esaten digu noiz hartu behar ditugun oporrak, ala neguan nola udaberrian. Eta hori protestarik gabe onartzen dugu”.

Problematizatu eta dilema batzuk baditugula jabetu ostean, zer egin? “Batzuek esango dute, gure tradizioak direla eta bere horretan jarraitu behar dutela. Beste batzuek esango dute mantendu bai, baina tradizioak eguneratu egin behar direla. Eta beste batzuek esango dute erlijioa leku guztietatik kendu behar dela”.

Barquin bera erdian kokatzen da: tradizioak eguneratuko lituzke. Eguneratze hori, ordea, nola egin garrantzitsua da, beste kate batzuk ez sortzeko. Olentzeroren eta Mari Domingiren adibidea jarri du: "Olentzero eguneratzeko gakoia ez da haren alboan Mari Domingi jartzea. Herri batzuetan Olentzero emakumea izan dela dio tradizioak. Beraz, Mari Domingi bigarren mailako laguntzaile eta bikote moduan jartzea ez da egokitzapen egoki bat".

Zer egin abestiekin eta paisaiarekin?

Laikotasuna ardatz harturik, Barquinek eduki erlijioso argia duten abestiak eskolako errepertorioetik kenduko lituzke eta erreferentzia lausoagoak edo beste tematika batzuei loturikoak —neguari, naturari lotuak...— hobetsiko lituzke. Beste kantu tradizional batzuekin egiten den moduan —*Agur Jaunak* kantua *Agur jaunak eta andereak* bilakatu da— Egu-berrietakoekin ere antzeko egokitzapenak egiteko aukera mahai gainean jartzen du. Kutsu erlijiosoa daukatenak hautatuz gero, interesgarri jotzen du letra horiek jasotzen duten tradizioa azaltzea.

Gero eta gehiago dira Jesusen jaiotza eta estalpea kendu duten ikastetxeak eta oporren atarian ikastetxea neguko paisaiarekin edo soilik zuhaitzarekin apaindu dutenak, eta Barquinek ere naturari eta bizitzaren zikloari loturiko paisaiak aukeratuko lituzke.

Olentzerori —eta Mari Domingiri— dagokionez, Barquinek ohartarazten du laikotasunaz harago, kulturartekotasuna aintzat harturik, kontuan izan behar dugula gure ikastetxeetako haur eta familia askok —jatorri atzerritarrekoek— ez dutela Olentzero apenas edo batere ezagutzen. Irakasleak eskola iturri egoki gisa ikusten du —ikastetxe bakoitzaren soziologiaren arabera behintzat—, Olentzero haurrei eta familiei nor den gutun bidez azaltzeko. "Horrez gain, ongi ikusten dut familiak ohartaraztea,

Fededunen beharrak

Ikuspuntu laikotik dator, nagusiki, Egu-berriak problematizatzeko beharra, nahiz eta kulturartekotasuna ere eztabaidan gurutzatzen den. Jatorri atzerritarreko familien kezka, ordea, sentiberatasunari dagokio gehiago, Barquinen aburuz: "Eskatzekotan, eskolak haientzat garrantzitsuak diren ospakizunak ere kontuan izatea eskatzen dute, edo ez haserretzea, behintzat, data esanguratsuetan —Ramadamaren bukaerako ospazkiun egunean, adibidez— haurrak ez direlako eskolara etortzen". Horrez gain, eta nahiz eta laikotasuna ardatz hartu, familia kristau fededunen beharrak ere aintzat hartu beharrekoak direla nabarmentzen du Barquinek. Gainera ohartarazten du, laikotasuna komunitatean nagusi izate hori mundu mailan minoria den egoera bat dela, "pentsaera laikoa minoritarioa da mundu mailan. Jende gehienak erlijio bat dauka".

ahalko balute, interesgarria izango litzatekeela egun horretan euren haurrari detailtxo bat uzteko aukera". Eta oporretatik bueltan, garrantzitsua iruditzen zaio haurrei Olentzerok edo Errege magoek ea zer opari ekarri dieten ez galdetzea. "Oso naturalizatuta daukagun galderra bat da —udako oporretatik bueltan non egon diren galdetzea bezala—. Erlijioaz gain, klase sozialaren gaia gurutzatzen da hemen eta gatazkatsua izan daiteke; haur batzuek zerbait xumea jasoko dute eta beste batzuek oparien zerrenda luzea izango dute. Eskolan hori kontuan izan behar dugu". Irtenbide ona izan daiteke hainbat ikastetxek topatu dutena: Olentzero —edo Mari Domingi— eskolara etortzen da azken egunetan eta gela bakoitzarentzat opari bana uzten du. "Ume guztiek Olentzero ezagutu dute, eta oparia jaso dute, kolektiboa bada ere", adierazi du Barquinek.

hik *hasi* laborategia

Adituaren mintzaldia | Irakasleen arteko solasaldia | Gako praktikoak

AZAROAK 6, 13 eta 20

Psikogenesia, idazketa sistemaren ikaskuntza prozesua

Elena Laiz

Gaian interesa duen edonori zuzendua.

MARTXOAK 4, 11, 18 eta 25

0-3 urteko haurren mugimenduaren garapena

Eider Garde

0-3 urteko haurrekin lan egiten duten
hezitzaileei zuzendua.

URTARRILAK 14, 21 eta 28 eta OTSAILAK 4

Haurra heltze- eta ikaste prozesuen subjektu izatea ahal- bidetuko duen pedagogiaren bila

Alvaro Beñaran

0-6 urteko haurrekin lan egiten
duten hezitzaileei zuzendua.

MARTXOAK 11, 18, 25 eta APIRILAK 1

Elkarrizketa kooperatiboa DBHko nerabeekin

Imanol Alvarez

Gaian interesa duen edonori eta batez
ere Bigarren Hezkuntzako irakasleei
zuzendua.

URTARRILAK 14, 21, 28 eta OTSAILAK 4

Neurohezkuntza: garunaren funtzionamenduan oinarritutako ikaskuntza

David Castrillo

Gaian interesa duen edonori eta batez
ere Lehen Hezkuntzako irakasleei
zuzendua.

Prestakuntza jasotzeko eta eguneroko
jarduna hobetzeko espazio kualifikatua eta
partekatua da *hik hasi* laborategia.
Adituaren mintzaldia, irakasleen arteko
solasaldia eta gako praktikoak ditu ardatz.

Eman izena

Goizalde Sanchez

Mungiako Larramendi
ikastolako irakaslea

Atzeko atetik

Asteburuetakoko talde eroa

Irakasle jantzia, inplikatua eta egunera-tua izateko ezinbestekoak dira etengabeko formakuntza eta irakurketa. Horregatik izan ditut beti esku artean **Hik Hasi** aldizkariak. Hasiera batean, gaztetako logelan, orain, aldiz, bulegoetan, tutoretzetan edo mesanotxean izaten ditut artikulua edota monografikoak. Horrela, eskuetan aldizkari bat nuela, *Lehen Hezkuntza Eraldatzen* formakuntzaren berri izan nuen eta ikastolaren laguntzari esker formakuntzan murgildu nintzen.

Bi ikasturte hauetan, besteak beste, ikasleen beharriane, hezkuntza legee edota irakaslearen profilei buruz ikasteko eta hausnartzeko hainbat aukera izan ditugu irakasle, aditu eta proiektu ezin hobeen eskutik.

Esaterako, Alvaro Beñaranen eskutik ume izatera bueltatu gara haurren ezaugarriak eta beharrak zein diren gogoraratuz. Gainera, behar horiek asebetetzeko neurozientziaren ikuspegian murgildu gara non ikaste-prozesua aktiboa bihurtzen den eta alderdi emozionalean zein pedagogikoan

bidelagunak bihurtzen garen. Aniztasunaren aberastasunaz eta onuraz ere aritu gara eta horri erantzuteko aukera ugari aztertu ditugu. Betiere, ikasleen beharrak, nahiak eta autonomia mailak kontuan izanik ikaste-prozesua ikasleen gainean eraikitzen baita, ikaslea beti bere ikaskuntzaren erdigunean ipiniz. Are gehiago, ikasle bat hezteko tribu osoaren presentzia hausnartu dugu eta horregatik, pedagogikoa sistemikoan murgilduz familiaren eta ikastolaren arteko harremanaren garrantzia ikusi dugu pedagogia Iratxe Vazquezi esker.

Orobat, profesional gisa asko hazi gara eta naiz eta sortu dugun *irakasle talde eroak* grina eta aitzakia komun bat izan (*Lehen Hezkuntza eraldatzea*), hezkuntzaren gainean hausnartzeko eta hitz egiteko topagune bihurtu dugu. Baina hilean behin elkartu izan garen irakasle talde hori hanka motz gelditu da; elkargune barik geratu baikara. Beraz, **Hik Hasi**, zer eskainiko diguzue *asteburuetakoko talde eroak* gero eta handiagoak izan daitezen eta olatuak gero eta indar handiagoak izan dezan?

Bisita pedagogikoak

Euskal Herriko ikastetxeetara bisitak egingo ditugu proiektu pedagogiko desberdinak ezagutzeko.

AZAROAK 23

Arberoa ikastola

Donamartiri, Nafarroa Beherea

Komunikazio Ez-Bortitza

URTARRILAK 18

Arizmendi ikastola

Arrasate, Gipuzkoa

DBHren etengabeko
eraldaketa

OTSAILAK 8

Aranbizkarra ikas-komunitatea

Gasteiz, Araba

Aniztasunari erantzuten

MARTXOAK 22

Herrikide ikastetxea

Tolosa, Gipuzkoa

Emozioak eta gatazkak

APIRILAK 12

Arnegi-Luzaideko herri eskola elkartua

Arnegi, Nafarroa Beherea

Luzaide, Nafarroa Garaia

Euskararen, frantsesaren eta
gaztelaniaren lanketa

MAIATZAK 17

Azkue Lekeitioko Natura ikastola

Lekeitio, Bizkaia

Zaintza: haurren, irakasleen
eta familien zaintza

hikhasi.eus

Hezitzaileen arteko harremanak

AZAROAK 15

Bilbon, BBK aretoan

AZAROAK 16

Donostian, EHUren Barriola aretoan

Bizitza gizatiarragoa, osasungarriagoa eta solidarioagoa eraikitzeko nahiaren bultzadarekin, Prozesu Zuzentzaile Komunitarioen Metodologiak (ProCC) eguneroko bizitzan jartzen du begirada. Leku pribilegiatua da pertsonak nola erlazionatzen diren eta elkarrekin nola bizi diren ulertzeko.

Eguneroko ondoezak ez dira zalantzan jartzen, naturalizatu egiten dira eta horri Ustezko Osasunaren Normaltasuna (NSS) deitzen diogu. Prozesu Zuzentzaile Komunitarioen Metodologiak (ProCC) begirada hori aldatzen laguntzen du eta Susana Martinez hizlariak azalduko du nola.

Jordi Mateu hizlaria eskolan kokatuko da, hezitzaileon harremanak bizitzen diren testuinguruan. Horri buruz hausnartuko du eta dinamika praktikoak aurkeztuko ditu.

Izen-ematea eta informazio gehiago: hikhasi.eus

08:30

Ate irekiera eta dokumentazio banaketa

09:00 - 09:15

Harrera

09:15 - 10:45

“Talde-lanaren zailtasunak eta kontraesanak gaur egun. Hezkuntza-zereginarekin duten harremanari buruzko gogoetak. ProCC metodologiaren zenbait ekarpen”

Susana Martinez

ProCCko kidea. Prozesu Zuzentzaile Komunitarioak (ProCC) metodologian aditua eta aritua. Eskurtze BHiko irakaslea.

10:45-11:15

Atsedena

11:15-12:45

“Hezitzaileok eskolan elkarrekin”

Jordi Mateu

Aholkularia, formatzailea, CAIEV formazio elkartearen eta Ca L'Aulet eskolaren sortzailea

12:45-13:15

Hizlariak mahai-inguruan

Hizlarietako galde-erantzunak egiteko tarteak

Laguntzaileak:

hik hasi
Hezkuntza eraldatzeko

Bizkaia
foru aldundia
diputación foral

DONOSTIA
SAN SEBASTIÁN